

KONSTPERSPEKTIV

ÅRGÅNG 19

NUMMER 4, 1963

Vincent van Gogh: Bild från Montmartre med väderkvarn och flaggor.

BERNT EKLUNDH

ÅTERBESÖK HOS VAN GOGH

Den våldsamma van Gogh-psykosen för 20—25 år sedan har följts av en långvarig baksmälla. Orkar vi med fler solrosor och gula hus? Står de oss inte upp i halsen, har inte van Gogh reproducerats ihjäl?

En aktuell utställning på Louisiana är kanske ett tecken på tillfrisknande. Vi kan börja se van Gogh igen, utan Irving Stones fördimmande glasögon.

Få har skrivit mer inträngande om honom än Paul la Cour, och i Louisiana Revy återges en artikel som må citeras i brottstycken:

"Det som världen över fångar en stor publik, är inte konstnären van Gogh, knappast människan ens, utan ödet. Det van Gogh-mode, som för ögonblicket rasar, är i själva verket konstfientligt. Det har inte en gång med rättfärdighet att skaffa, det är i sitt djupaste väsen sprunget ur ångest-känsla och försvarsdrift: brist på förståelse, sinnesförvirring och död hotar oss alla. Därför håller vi modet uppe genom att identifiera oss med en människa, som gick genom alla dessa mörker och vann på det. Vi försvarar oss med van Gogh".

La Cour talar om den "evangeliska legenden" som skymmer att van Gogh var en ytterst självmedveten och kunnig målare och att "maleriet var van Goghs uovervindelige sundhed".

— Man börjar, skriver Vincent i ett brev till Theo, med att plåga sig själv för att följa naturen, man slutar med att helt stilla ösa från sin palett, och naturen följer den...

Det är denna process vi får följa på Louisiana: från det hårdknutna, kalvinistiskt mörka ungdomsmaleriet till manna-ålderns ljus, hälsa. Liv och gärning löper inte alltid parallellt...

"Mysteriet springer fram i fullt dagsljus, det mystiska smälter samman med mörkret" (Georges Braque).

Den förtvivlade kampen ligger öppen och uppenbar i van Goghs verk, det är svårare att se triumfen. Men den finns där, detta mästerskap då han öser stilla från sin palett, och naturen bara följer efter, utan motstånd.

Många av dukarna stämde helt enkelt inte med den gängse bilden. En kollega hajade till inför en blond och motståndslös bild och utbrast: "Nej, det här måste vara en förfälskning".

Vilket det alltså inte var.

"Den som är framme har lång väg att gå" lyder en rad av Tomas Tranströmer. I eminent grad gäller det när vi ser och ser om våra ständiga följeslagare, vägvisare.

Vincent van Gogh: Blomstersäng i en trädgård med spann och katt. Teckning.